

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Пошук стійких конкурентних переваг, посилення їх потенційної цінності і задоволення на основі цього динамічного попиту споживачів – основні пріоритети сучасного підприємства. Зміна складу стратегічних активів підприємства, перевага інтелектуального капіталу над матеріальним стають основними ознаками передових підприємств, які виготовляють нові зразки продукції, широко використовують наукові дослідження і впроваджують технологічні новації.

Практика підтверджує, що інновації на вітчизняних підприємствах все ще не розглядаються як найбільш дійовий підхід в організації ефективного управління. Таке становище є наслідком неврегульованості значної кількості питань практичної організації і впровадження новацій, визначення основних джерел фінансування та учасників таких заходів. Традиційним залишається погляд на інновації як дійовий інструмент лише сталих високотехнологічних галузей, що значно обмежує їх застосування в діяльності підприємницьких організацій.

Загальноновизнаним є той факт, що успіх сучасних підприємств базується на соціальних новаціях, тобто підвищується цінність роботи, яка виконується людьми, а вартість продукції і послуг, що продаються компаніями всіх галузей, визначається знаннями та інформацією, яка в них закладена. Компанії мають навчитися управляти знаннями, тому що знання, з одного боку, перетворилися в найбільш важливий продукт, а з іншого боку, ефективне використання знань є ключовим фактором у вивченні потреб ринку і їх задоволенні найбільш інноваційним способом.

За таких умов доцільно започаткувати переоцінку існуючих виробничих систем з урахуванням появи нових соціально-інноваційних факторів, визначити характерні для даної системи форми та величини. Необхідно дати їй визначення, дослідити основні забезпечуючі складові, ідентифікація яких, цілком ймовірно, може бути визначена у підприємницьких структурах як підтвердження наявності потенціалу та зміни ступеня віддачі від наявних ресурсів.

У наш час в індустріально розвинутих країнах підприємництво характеризується різноманіттям організаційних зв'язків, розвиненістю і гнучкістю своєї функціональної структури з широкими адаптаційними можливостями. На основі своєрідного поділу праці між великими і малими фірмами виникає і активно розвивається особливий вид підприємництва, який визначається як фінансово-інноваційний.

Діяльність в умовах ринкової економіки потребує цілеспрямованого прискорення інноваційних процесів. Все частіше зустрічаються фірми «ризикового» характеру, які існують в межах великих корпорацій і мають ознаки внутрішнього венчура [4, 5].

Поширена практика створення спеціальних підрозділів венчурного типу у великих зарубіжних компаніях є предметом дослідження багатьох вчених [2, 3]. Вітчизняні економісти вважають, що їх поява та розвиток на українських підприємствах є логічним продовженням реалізації в суспільстві основних принципів підприємництва, і тому актуальним залишається проведення подальшого дослідження і формалізації основних органі-

заційних форм підприємницького типу, виробничих та фінансових аспектів їх діяльності на вітчизняних підприємствах.

Потягом останніх років вітчизняна економіка розвивалася переважно за рахунок екстенсивних факторів, а у виробництві домінували традиційні еволюційні процеси і явища. Сьогодні можна вважати, що екстенсивні фактори практично вичерпали себе, а їх вплив став економічно не вигідним. Розвиток сучасного виробництва цілком залежить від нових рішень в галузі організаційних технологій, інноваційних методів господарювання, тобто нововведень виробничого характеру [1].

Більшість сучасних дослідників вважають, що існуючий спад і застій у промисловості України і країнах СНД неможливо перебороти традиційними методами. До основних факторів, що гальмують освоєння нововведень у промисловості, належать, насамперед, нестача власних фінансових ресурсів і високі ставки за кредитами комерційних банків, зменшення внутрішнього попиту й економічний ризик освоєння нової продукції. Існуючі методики оцінки інноваційних проєктів, орієнтовані в основному лише на фінансову складову, значно обмежують можливості їх використання керівниками підприємств як дійового інструменту стратегічного розвитку.

Проведений аналітичний огляд діяльності провідних зарубіжних і вітчизняних підприємств свідчить, що конкурентоспроможність підприємства на світовому ринку все більше залежить від наявності продукції, в основі виробництва якої лежать нові знання [3, 5]. Як у минулому промисловість залежала від доступу до природних ресурсів, так сьогодні індустрія має потребу у нововведеннях. Саме заходи, орієнтовані на впровадження нових технічних і технологічних рішень, сучасних виробничих процесів, здатних забезпечити випуск конкурентоспроможних товарів, дозволяють економіці вийти із затьмяної кризи і забезпечити Україні гідне місце у світовому співтоваристві.

Вихід на перший план заходів, що реалізують переваги інноваційного харак-

теру, потребує комплексного розгляду організаційних, соціально-економічних, а іноді й юридичних основ зростання української економіки. Дослідження показують, що інноваційні процеси привносять суттєві зміни у внутрішні (управлінські, технологічні) і зовнішні процеси. Такі зміни мають місце незалежно від технологічних особливостей та галузевої приналежності підприємства. За таких умов однією з важливих проблем для організацій є встановлення балансу між радикальними і традиційними «накопичувальними» ідеями. Тому слід не тільки стимулювати появу потенційних цінностей і сучасних ідей розвитку, а й зробити цей процес керованим, таким, що враховує важливі потреби та завдання всієї організації. У масштабах організації це завдання може бути реалізовано шляхом створення підрозділів, які отримали назву «вечурні підрозділи».

Програми венчурних підрозділів виникли в США на початку 80-х років ХХ ст. [2, 4]. У межах таких програм засновувалися спеціальні грошові фонди, кошти з яких виділяли підрозділам — представникам внутрішньокорпоративного ризикового капіталу. Протягом часу змінилися як напрямки діяльності венчурних підрозділів, так і назву відповідних фондів для їх фінансування. Так, за джерелом виникнення венчурного фінансування, почали розрізняти капітал корпорацій, банківські кредити, пенсійні фонди, особисті заощадження громадян. Діяльність венчурів еволюціонувала від технологічних систем до більш інтелектуальних, наслідком чого стало створення систем інноваційних знань. Це призвело до необхідності зміни концепції управлінської системи і переходу до створення суцільної і всеохоплюючої теорії внутрішньофірмового капіталообігу.

Визнання того факту, що саме знання мають стати об'єктом внутрішньофірмових капіталовкладень призводить до того, що зменшується потреба в значних капіталовкладеннях у технологічну підготовку, якими супроводжуються всі традиційні інноваційні процеси. Будь-який працівник компанії, що пропонує ідею нового продукту чи робить серйозну про-

позицію, може стати об'єктом уваги керівництва і потенційного фінансування. Якщо така ініціатива зацікавить власника, тоді можуть бути виділені відповідні кошти на розробку і реалізацію інноваційного проекту, сформовані за необхідності відповідні господарські структури. Такі структури можуть одержувати грошові винагороди за результати нововведень і беруть участь у розподілі прибутку (доходу) підприємства.

Венчурне підприємництво має чисельні організаційні форми [4, 5]:

– «незалежні», найчастіше дрібні, інноваційні фірми з використанням капіталу інвестиційних фондів;

– впроваджені фірми, організовані на пайових засадах промисловими корпораціями, так звані зовнішні венчурні фонди корпорації;

– «внутрішні» венчурні відділи корпорацій, основою яких є виділення підприємницьких груп як самостійних венчурних підрозділів.

На відміну від «незалежних» венчурних компаній, «внутрішні» венчури є структурами, які створюються на ініціативних підприємницьких засадах і не обмежуються лише галузями інженерних розробок, створенням і впровадженням нововведень, наукових досліджень. Вони виконують більш широку функцію оптимізації надбань фірми, слугують завданням задоволення потреб споживачів на основі розвитку прогресивних підприємницьких технологій, таких як: технічна експертиза, маркетинг, інформаційне забезпечення, управлінське консультування, ліцензування. Їх поява є індикатором чутливості фірми до нововведень, свідчить про наявність ефективних інноваційних факторів успіху і виживання фірми.

Автономність венчурних підрозділів істотно знижує ризик, що виникає як результат диверсифікованості виробництва. В умовах конкурентної боротьби, що підсилюється, внутрішній венчур є найбільш зваженим і найменш капіталомістким способом проникнення в нові галузі виробництва. У разі успішності проекту такий підрозділ може бути реорганізований для масового випуску про-

дукції в рамках фірми, проданої чи переданої іншим підрозділам.

Таке розширення сфери венчурних підрозділів, зменшення залежності від технічного прогресу захищають їх від збитковості. Вони самі здатні займатися виробництвом продукції та послуг, що передаються далі в інші підрозділи організації або за її межі. При цьому власники венчурних підрозділів залишають за собою гарантовану можливість впливу на виробничу, збутову і фінансово-господарську діяльність. За умови високоефективної діяльності інноваційної фірми венчурний фонд дістає високий прибуток і гарантію повернення вкладеного капіталу. Крім загального контролю діяльності ризикового підрозділу, вони володіють повною інформацією про всі напрямки інноваційної діяльності і товарні ринки для достовірної оцінки комерційного ризику в кожному з інвестованих проектів.

Сама поява інноваційних фондів свідчить про дотримання певної фінансової стратегії, проведення інтелектуальної диверсифікації, тісно пов'язаної з численними впровадженими фірмами. Сам факт диверсифікації свідчить про нове ставлення фірми до закономірностей свого розвитку і приділення уваги процесам і методам підвищення ефективності управління об'єктами – підрозділами, програмами і проектами, альянсам різних видів, коопераційним зв'язкам, взаємодії партнерів, майновим комплексам. Разом з цим розробляються нові моделі і методи функціонування управління, реалізації таких функцій, як стратегічне управління, матеріальне стимулювання, облік, контроль і т. ін. Тобто має місце використання проблемно-орієнтованих методів і форм управління, що потребує більше уваги до проблем управління в умовах невизначеності, управління ресурсами, вартістю і зростанням компанії, до інноваційного управління, управління організаційними змінами, корпоративною культурою.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що досліджені основи управління конкурентоспроможністю на підставі запровадження венчурних підрозділів є

важливою і складною справою, яка може забезпечити позитивну трансформацію в питанні визначення запитів споживачів, забезпечення здатності створення нових ринків та нової продукції, досягнення і втримання лідируючих позицій в технологічній сфері. Саме венчурне фінансування може бути визначене як найбільш прийнятна форма забезпечення розвитку внутрішньофірмових ризикових підрозділів. Воно має стати основою для створення на підприємстві внутрішнього інноваційно-сприймаючого середовища і механізмів внутрішньофірмового підприємництва, що, в кінцевому підсумку, є неодмінною умовою підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Список використаної літератури

1. Генералов Ю.В. Методологія дослідження тенденцій економічного зростання / Ю.В. Генералов // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 1 (55). – С. 3–11.
2. Друкер, Питер, Ф. Бизнес и инновации: пер. с англ. / Питер Ф. Друкер. – М.: ООО «И.Д. «Вильямс», 2007, – 432 с.
2. Камерон Э. Управление изменениями / Эстер Камерон, Майк Грин; пер. с англ. – М.: Издательство «Добрая книга», 2006. – 360 с.
3. Мильнер Б.З. Управление знаниями / Б.З. Мильнер. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 178 с.
4. Тэпман Л.Н. Предпринимательское управление. Зарубежный опыт: учеб. пос. для вузов / Л.Н. Тэпман / под ред. проф. В.А. Швандара. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 220 с.
5. Covey, S. The Seven Habits of Highly Effective People, Simon and Schuster, London, 1989.